

UČITELJSKI TOVARIŠ

Glasiilo Udruženja Jugoslov. Učiteljstva — Poverjenišvo Ljubljana.

Vse spise, v oceno poslane knjige itd. se pošiljati samo na naslov:

Uredništvo Učiteljskega Tovariša
v Ljubljani, Frančiškanska ul. 6

Rokopisov ne vračamo.

Vse pošiljke je pošiljati franko.

Učiteljski Tovariš izhaja vsak četrtak pop. Ako je ta dan praznik, izide list dan pozneje.

Za neorganizirane 25.— D. za naročnike v inozemstvu 35.— D. letno.
Posamezna številka po 1.— D.

Za reklamne notice, pojasnila, poslana, razpise služb je plačati po 75 p za vsako petit-vrsto. Priloge stanejo poleg poštnine še 25 D.

Telefon uredništva
št. 812.

Za oznanila je plačati od enostolne petit-vrste, če se tiska enkrat . . . 75 para
za nadaljnja uvrčenja primeren popust.
Oznaniila sprejema upravništvo lista.

Članstvo ljubljanskega Poverjenišva UJU ima s članarino tudi že plačano naročnino, torej ni treba članstvu naročnine posebe plačevati.

Naročnino, reklamacije, t. j. vse administrativne stvari, je pošiljati samo na naslov:

Upravništvo Učiteljskega Tovariša
v Ljubljani, Frančiškanska ulica 6/I

Poštni čekovni urad št. 11.197.

Reklama tje so proste poštnine.

Učiteljstvu!

V današnji posebni prilogi prinašamo vsa potrebna navodila in načrte za ustanavljanje kmetijsko - nadaljevalnih šol širom naše domovine. Že na mnogih zborovanjih in na naših skupščinah je učiteljstvo razpravljalo o tem vprašanju.

Vse gibanje na je dobilo še močnejšo smer ob nastavitvi naših vrtnarskih nadzornikov, ki sta se lotila z vso vneto svojega dela — upoštevajoč, da je le v dobrem razmerju do učiteljstva in le z njim mogoče izvesti bodisi katerekoli prosvetno delo v šoli ali izven nje — šla sta med učiteljstvo in sta na nešteti zborovanjih okrajnih društev vzajemno z učiteljstvom postavljala temelje za rešitev vprašanja, ki stoji z današnjo prilogo pred Vami razgrnjeno.

Izvedba tega vprašanja znači neprecenljivo dobrobo za naš narod in našo državo, kot agrarno državo.

Dosedaj je bilo širše vprašanje strokovne izobrazbe kmetijskega dela našega naroda prepuščeno zgolj dobri volji posameznih učiteljev in šolo obiskujoče mladine. To pa ne zadostuje. Treba, da se tako važna naloga ne prepušča zgolj požrtvovalnosti poedinca in ukaželnosti mladine, ampak da se vse vprašanje kmetijsko - nadaljevalnih šol primerno in trajno uredi in da se reši urejenim, zakonitim potom.

Kmetijsko - nadaljevalne šole so potrebne. One skrbje, da se kmetijski naraščaj po možnosti obrača svojemu poklicu, in da se ne pomnožuje armada uradniškega stanu na škodo kmetijstva, ki hira in propada, ker mu čimdalje bolj zmanjkuje delovnih in večjih rok. Kmetiji je treba, da se je oprijema mladina z veseljem, s potrebnim umevanjem in s tega izvirajočim večjim zanimanjem. Dela za to pa ni prepuščati slučajnim prilikam. To je naloga države, ker je v največjem njenem interesu, da se kmetijski stan okrepi s pomočjo boljše vzgoje in izobrazbe.

Kmetijsko - nadaljevalne šole se morajo snovati povsod, ker so podani za to potrebni pogoji, povsod kjer so za stvar vneti krajevni činitelji in za pouk usposobljeni učitelji. Povsod tam je treba z

zakonskimi določili pritegniti mladino, da se po končani osnovni šoli nadalje vzgaja in izobrazuje za svoj poklic.

V češko - slovaški republiki je snovanje in vzdrževanje kmetijsko - nadaljevalnih šol po zakonu urejeno in sicer po izgledu organizacije za obrtno - nadaljevalne šole. Tudi pri nas, v Jugoslaviji je treba, da na ta način organiziramo naše kmetijsko - nadaljevalne šole. Le v tem slučaju je pričakovati, da bo tudi pri nas to delo uspelo.

Predstojče načrte predloži oddelek za kmetijstvo v kompetentno rešitev. Zato smo se odločili, da izdamo vsa sem spadajoča navodila v posebni prilogi, da s tem nudimo učiteljstvu celoten pregled tega vprašanja in reformnega stremjenja. Obenem pa je omogočeno vsakomur shraniti to prilogo.

Prerod.

Kdo uničuje delo učiteljstva? — Kdo pospešuje demoralizacijo ljudstva? — Vlada je sokriva demoralizacije!

»Naša kranjska deželica bi bila prišla že zdavnaj na kant, če ne bi je vzdrževali naši pijančki in žganjarji; ti so glavni vir deželnihih dohodkov.« Tako nekako je govoril ugleden naš politik v bivšem deželnem zboru Kranjskem. Kaže, da smo si vzeli te besede v letu 1921 posebno resno k srcu, ker smo zapili skoro dve milijardi in s tem seveda naklonili pokrajini precej dohodkov. Dosegli smo tudi svetovni rekord — 2000 K na osebo! Vsi napor in uspehi proti pijančevanju od leta 1850, ko se je ustanovila družba treznosti, vsi vplivi protialkoholnih knjig in knjižic, vsa Sveta vojska, Piščalka, Zlata doba, Abstinencija, oba protialkoholna kongresa, vse protialkoholno gibanje sploh, vse, vse je utonilo v — alkoholu.

Tudi delovanje učiteljstva na tem polju, zasnovano in gojeno že davno pred svetovno vojno, ni rodilo uspehov, vsaj trajnih ne. Zato leta danes nanj z raznih strani pikre in ostre besede, kot bi bilo ono zakrivilo današnjo mizerijo in kot bi vojna sploh ne bila pustila nobenih sledov za seboj.

Pri načrtih sta sodelovala naša kmetijska strokovnjaka, nadzornika za šolske vrtove tov. Fran Črnagoj in Andrej Škulj. Izročamo jih tudi učiteljstvu v kritiko, da o njih razpravlja na zborovanihi okrajnih učiteljskih društev, ker smatramo to vprašanje za veliko narodno važnost, ki se tiče tudi učiteljstva.

Eventuelne pripombe naj se pošiljajo kmetijskemu svetniku Vil. Rohrmannu na poverjenišvo za kmetijstvo v Ljubljani.

Prepričani smo, da se bo učiteljstvo z vneto lotilo tega vevlačnega vprašanja, kakor enako pričakujemo od vsih merodajnih činiteljev, da bodo delovali na to, da bo tudi ljudstvo uvidelo potrebo tega šolstva ter bo podpiralo učiteljstvo pri izvedbi predstojčega načrta.

Uredništvo.

druge očitke po listih in shodih, ki so brez podlage. Ali stori oblast kaj v našo obrambo? Drugi stanovi z večjim ugledom? Bolje, da molčim, a častne izjeme priznam.

Da vsakdo, ki ne tišči rok na oči pred iasno resnico, izprevidi, v kakšnih razmerah je delovalo in vkljub neuspehom še vedno deluje učiteljstvo, navedem nekaj male statistike in objektivni sodnik naj nas obsodi — če more.

Občina — ime postranska stvar — šteje točno 1305 moških in 1412 žensk, skupno 2717 duš. Za telesni blagor (?) teh občanov je oblast vrlo dobro skrbela. Naklonila jim je nič več in nič manj kot 22 gostilnic. Izmed teh ima z vštetiimi nekaterimi trgovinami še 14 posebno pravico, črno na belem, točiti tako ali tako tudi žgane pijače. Še podrobneje! Kraj z 949 dušami ima kar 11 gostilen, kraj z 264 tri in še vasica z 62 prebivalci ni pozabljen, tudi tankaj bog roko ven moli. Za zgled naj zadostuje ta občina. Druge njene sestre imajo nač ravno toliko dote, saj jim jo je bil štel isti oče.

Služajno je danes pri nas semenj. Zdi se mi, da je ravno ta semenj povod, da mi je prekipela merica potrežljivosti, ker sem sicer miren in potrpežljiv človek. Ves dan polne gostilne, vrišč, smeh, petje. »Če 'mam d'narce, pijem vince, če ga imam, ga pa ne.« Takih sejnov je 11. Rad bi imel prebitek nad 60.000 K, ki ostanejo vsakikrat v krčmah, na vso draginjsko doklado resigniram, če mi ga naklonijo naši gostilničarji. Ali: Vsako soboto imajo naši tovarniški delavci plačilo. Pije se pozno v noč in v »dulci ljubilo« gredo stotaki, v nedeljo se dere pika, v ponedeljek je plav in prazen žep. Čez teden pomankanje, zabavljanje čez drage čase, preniko plačo — ki na je notabene višja kot moja — čez državo in sploh čez vse. Tako je polje, ki ga koplje in orje slovensko učiteljstvo. Zda pa le brž kamen v roke in po njem!

Ako pa se hoče le malo zasvitati, ako hoče poseči vlada s svojo roko vmes, kar je njena dolžnost, že sedi v ekspresu deputacija gostilničarske zveze in hajd v Beograd. Če vzame vrag vso Slovenijo s Slovenci vred, gostilen ne sme!

LISTEK.

ANTON BEG:

Vzgoja domovinske ljubezni.

Povdarjati je treba, da je domovinska ljubezen pri bratih Srbih globoko ukoreninjena. To nam izpričuje zgodovina — posebno zadnja najtrpkejša doba — junaškega naroda za časa nemško-avstrijske invazije l. 1915. Kako ljubi in spoštuje Srbin domovino — o tem nam lahko priča sin naroda, ki je pretrpel zanjo ogromne žrtve in vendar ni klonil duhom. Videl je domovino ponižano in razžaljeno, a ni izgubil vere v njeno vstajenje in prerojenje —

Pri nas je bilo in je še drugače. Domovinska ljubezen se ni razvila v oni meri kot pri južnih bratih, ker so bile zastrte oči in vezane roke dolga stoletja. Novo generacijo je treba vzgojiti v novem, silnem duhu ljubezni do skupne domovine. In kako?

Kakor se splošna vzgoja vrši pred šolsko dobo v domači hiši, v materinem okrilju, tako bi se morala vršiti tudi na polju domovinske ljubezni. Prvi začetki — ljubezen do staršev, bratcev in se-

stric, do domače hiše, domačih vrtov, polja, njiv, travnikov in gozdov — ljubezen do narave in krvnih sorodnikov, s katerimi prihaja otrok v dotiko. Mnogo odločujoč je ta, kakor pozneje, vzgled vzgojiteljev — v prvi vrsti staršev.

In ti grešijo v tem pogledu žalibog v Sloveniji v veliki meri — kar naj potem popravi šolska vzgoja. — Niso se še otrešli hlapčevskega duha, ki jim je bil ukoreninjen — ne pojmujejo še velike in svete besede — svoboda — oziroma jo napačno tolmačijo — in brezdomovinski elementi uporabljajo ta žalosten štadij našega dela naroda v različne hujskaške, podle strankarske namene. Starejša generacija bo najbrže izmrla z napol zaprtimi in preplašenimi očmi — tem večjo ljubezen pa je treba posvečati mladini — kajti samo ljubezen rodi protiljubezen!

Ko stopi otrok v šolo se mu odpre nov svet, ki naj goji poleg drugih učenosti, ki vplivajo na razum in voljo otroka, tudi na njegovo srce in dušo — in ta je zopet torišče domovinske ljubezni. Pri vsaki priliki — pri vsakem predmetu skušaj uveljaviti domovinski moment! — O kralju, kako ga moramo ljubiti in spoštovati, ker je predstavnik naroda in skupne domovine. Povej povestico — kakor lju-

bimo mater in očeta, ki nam dajeja kruh in obleko — tako treba ljubiti domovino, ki nas preskrbuje z vsem kar potrebujemo in nas varuje sovražnikov. Naša junaška vojska! Kako stražijo naši vojaki, da ne pride sovražnik — kako naš kralj skrbi za otroke, da hodijo v šolo in se kaj naučijo. Ni se nam treba učiti v tujem nemškem jeziku, ampak v naši lepi slovenski govorici, katero nas je učila mati naša. — Pri računstvu uporabljaj štetje naših vojakov — računajte velikosti posameznih delov naše domovine — število prebivalstva — kaj vse izvažamo — za kakšne vsote! Vedno povdarjaj, kako velika, lepa in bogata je naša domovina! Pri zgodovinskem pouku se oziraj na junaško zgodovino Srbov, samostojno preteklost Hrvatov — njih slavni in velikih mož. Ne zabimo se pomuditi pri najnovejši zgodovini srbskih bratov od l. 1915. do 1919. Kaj so pretrpeli na umiku skozi svojo domovino v Albanske gore in dalje na otok Krf in v Solun. Kako so se izčrpali do mozga zopet zgrinjali z ljubeznijo in ponosom okoli svojega sivolasega kralja, da si zopet osvobode ugrabljeno domovino. Kako so žrtvovali svoje zadnje sile, da so predrlj nemško-avstrijsko - bolgarsko fronto in si zopet priborili svojo opusto-

šeno očetnjo. Kako smo se združili z brati Srbi v eno kraljevino itd. Na nižji stopnji pripovedke o kralju Matjažu, o kraljeviču Marku itd. Pri zemljepisju polagaj največjo važnost na skupno domovino. Natančno naj spoznajo njene meje in velikost. Njene reke, gorovja, dežele itd. Ne zabi Kosovega, Gospe Svete in drugih pomembnih krajev, kjer so se vršili za nas važni zgodovinski dogodki.

Zgodovina in zemljepisje sta najvažnejša predmeta za gojitev domovinske ljubezni.

Na višji stopnji seznanjaj šol, mladino z možmi našega naroda, ki so navduševali narod in gojili domoljubje. Najvažnejši bi bili Gregorčič (Soči, V pepelnici noči, Aškerc, Cankar, Župančič, Preradovič in dr. Nauče naj se deklamovati njih bisere z velikim ognjem in pravim pojmovanjem. Ne zabi naj se naših zaslužnih bratov na Krasu, ob Soči in kršni Istri pod zemljo lačnimi Italijani. Ravnotako tužnega Korotana pod oholimi Nemci. Zbirajmo ob ugodnih prilikah za narodno obrambna in irendentistična društva in pojasnjujmo njih delovanje, pomen in cilje.

Zapojmo ognjevite, narod navdušujoče pesmi, da bodo te zapeli otroci tudi izven šole — na paši — na polju in v go-

Ali tej rakrani res ni uspešnejšega zdravila kot Piščalka. Zlata doba. Predhod?

Da, je! V rokah ga ima oblast. Niti desetina gostilen nima prostorov, ki odgovarjajo oblastvenim predpisom. Proč z njimi! Povsod se toči čez uro, proč s koncesij! Stanovanjskemu pomanjkanju bi bilo z redukcijo gostilen zelo pomagano. Sobotni večer in nedelja sta pogoltnila več kot tri četrtine onih sramotnih dveh milijard. Zaprite gostilne v soboto popoldne in v Ameriko, kot so jih svojčas Angličani in Američani (v Ameriki je zdaj splošna prepoved). Kadar pa boste dobili poročilo, da je vsled abstinence umrl le en Anglež ali Amerikanec, odprite jih zopet na stežaj!

Dandanes pa se prakticira z našimi pivci in pijanci nekako tako, kot bi postavil pred človeka pladenj pristnih, dišečih, napolnjenih, kuhanih kranjskih klobas in skledo z ocvirki zabeljenega kislega zela — jaz za svojo osebo obrajtam te stvari — in bi rekel: Klobase so tu, zeli so tu, jesti pa nikar in še druge odvrčaji od njih.

Pametne besede je zapisal Finžgar: »Narod se da izpametovati z modro, pošteno besedo — ali pa s korobačem.« — So li zalegle modre in poštene besede?

Ženska ročna dela in učiteljice.

(Naša izobrazba za pouk ženskih ročnih del.)

(Dalje.)

Oglejmo si pouk v ročnih delih, kakor smo se ga me učile in kako smo zopet poučevale.

Ako preiščam, koliko sem imela v življenju praktične koristi od ročnih del, ki sem se jih učila na učiteljski, pa pridem do presenetljivega zaključka. Pletle smo vzorce, celo življenje jih pozneje zasebno nisem rabila; zadostovala mi je gladka nogavica, katere pletenje je prišlo v povojnem času zopet v navado. Spretnost v pletenju sem si pridobila že v detinskih letih in pletiti znam celo v temi.

Potem smo kvačkale na učiteljski razne vzorce, ki se rabijo za čipke in druge reči. Pač nisem rabila dolg vzorec z različnimi zankami; med njimi sem samo enkrat kvačkala tuneški - vbod, vse drugo je ležalo dolga leta v omari, dokler ni vojna napravila spominov konec, ko smo vzorce razparale in volno porabile za mašenje nogavic. Potem sem delala dolgi vzorec v holbein - tehniki, kjer mora leva stran biti ednaka desni, natančno in mučno delo, ki nam je vzelo gotovo pol leta. Le enkrat v življenju sem vzela okrask za nek predpasnik od tam, drugače sem se raje posluževala narodnih motivov ali vzorcev iz časnikov. Tedaj tudi to delo zastoni! Dalje smo vezale različne mreže, trikote, štrikote itd. ter jih izšivale. Nato je sledil dolgi vzorec iz filet-tehnike. Celo življenje ga nisem rabila, ker mi je bilo to delo prepočasno. Še danes počiva neke v omari. Potem je sledilo vezenje zobcev, luknjic, listov in črk, kar se rabi pri perilu. Pač pa nismo prirezale niti enega predpasnika in niti ene srajce, tudi šivale je nismo, kar se mi še danes čudno zdi. Sicer smo risale v zvezke prikrojevanje perila, a praktično ga nismo poskusile. Tudi o šivanju na stroju ni bilo govora. Sešile smo pol metra dolgo krpo, katere se je petkrat prerezala, na njej smo se potem učile vse — šivanje in krpanje. To je bila vsa naša umetnost!

Ako pregledam ta luksuz s praktičnimi očmi, moram reči, za življenje me je

zdu! Slovenec sem... Naprej zastava Slave... Bože pravde... Lepa naša domovina... Nazaj... Rado ide Srbini u vojni-ke itd.

Pri telovadbi jih navajaj k vojaški disciplini, da bodo enkrat prizanesejši borci domovine — kajti čakajo nas še Kras, Istr, Trst, Reka in slovenski Korotan!

Da pa more učitelj širiti domovinsko ljubezen med mladino, mora biti sam prežet z isto ljubeznijo in nadstrankarski propagator ideje troimene nerazdružljive domovine. Vsaj v šoli morajo pasti stene mnogobrojnih političnih strank, ki so itak največkrat hote ali nehoti sovražnice domovine in njenega razvoja. Da pa ne bo šlo in tudi ne gre povsod tako gladko, to je samoobsebi umevno. Krajevne razmere, žalostne politične borbe, napačna, mlačna ali celo sovražna tozadevna vzgoja staršev ovira ali celo onemogočuje delo učitelja. Vendar je treba pomisliti še enkrat, da nikoli v zgodovini ni šlo vse gladko pot — sadovi te vzgoje bodo rodili vsaj v megleni bodočnosti gotove obilne sadove.

pripravil bore malo, k večjemu, da sem iste reči na isti način dalje poučevala.

Kar pa znam praktičnega, s čimer sem že prištedila tisočake — tega pa se nisem naučila na učiteljski, ampak drugje, preno sem šla študirat. Saj lahko povem kje, bilo je v Gradcu, šola imenovala se je: »Mädchen Fortbildungsschule des steier. Gewerbevereines«. Stara sem bila 14 let, ko sem vstopila v II. letnik te šole. Učile smo se šivati vsakovrstno perilo. Ženske in moške srajce, otročje perilo, elegantne korsete, lepo izvezene itd. Vsaka učenka je svoje perilo morala sama prirezati po zvezku, v katerega smo risale v ta namen. Šivale in vezle smo najprej z roko, a ko smo si pridobile dovolj spretnosti, se je pričelo delo v strojem šivanju. Spoznale smo sestavo šivalnega stroja, njega snajenje in prvo popravilo, različne aparate in različne strojne sisteme. Poučevalo se nas je o gospodinskem knjigovodstvu in gospodinjstvu, s posebnim ozirom na spoznavanje različnega blaga ter ravnanja s perilom. Bila sem v tej šoli eno leto.

A še nekaj drugega mi je mnogo koristilo za praktično življenje. Pozneje sem se pol leta učila šivati v domačem kraju obleke. Bila je to inteligentna šivilja-učiteljica, pri kateri sem se v tem času naučila toliko kot drugod v treh letih. Vsaka učenka je namreč šivala za se, morala je imeti lastni šivalni stroj. Obleko je izdelala popolnoma samostojno, od najvažnejšega do poslednje izvršitve. Sama je morala blago prirezati, učiteljica je samo pazila, da preveč ne potraži; sama je morala sešiti različne dele skupaj, sama poskuševati in odločevati, če se dobro prileže, učiteljica je samo vodila to samostojnost. Naučila sem se toliko, da sem si sešila vse svoje obleke, potem pa sem odšla na učiteljsko —

Kako hvaležna sem, da mi je bilo dano se prej toliko naučiti kakor že rečeno, mi učiteljice glede praktičnosti ni toliko pomagalo. — Prijetna pa mi je bila misel, da tudi kaj drugega znam — v kritičnih časih l. 1914.

Zaprli so štajersko učiteljsko — tudi mene — in nismo vedeli, če nam bo država še dala kruha; saj bi ga nam itak nedala, v slučaju zmag Nemcev. Ugibale smo, kaj bomo začele, če se nam uniči eksistenca. Umirila me je misel: »Če ne boš učiteljica, boš pa šivilja!« — In v času gospodarskih kriz, — saj eno zopet zdaj preživljamo —, bili so različni izdatki, ogromni izdatki, niso jih krili dohodki, kje prištediti? Nikdar nisem štedila pri prehrani družine, ker se maščuje tam vsak prihranjen vinar, se spremeni v krono pri računu za zdravnika in lekarno; zato nisem nikdar štedila pri prehrani družine, ampak pri obleki. Iz stare toalete sem pač zopet napravila novo in moralo je biti dobro. Drugače delajo in morajo delati naše današnje gospodinjice, ki si ne znajo pomagati — a hiša propada.

FR. ROJEC:

Pozabljeni.

(Konec.)

Mi Slovenci smo pa še daleč od prave kulture. Za vse druge potrebne in nepotrebne stvari imamo denarja, časa in odločnosti večkrat še preveč, toda za take občedolovske in narodne zadeve smo brezbržni kakor otroci. Tako ne sme več iti dalje. Tudi mi bivši politični preganjanci in narodni mučenci ne smemo dopustiti, da bi zapadli večni pozabnosti, v katero bi nas tako radi zazibali premnogi naši presebični rojaki.

S tisto odločnostjo, s katero smo nekdanj delali kot sužnji za narodno in domovinsko stvar, se zdaj dvignimo kot svobodni jugoslovanski državljani vsi na novo delo za svoje zadoščenje. Ustanovimo si v Ljubljani nekaj konzorcij za izdajo velike spominke knjige, ki naj v njih dobi prostor po svojem zaslužku vsak slovenski narodni mučenec! Kot prvi naj bi seveda stopil na čelo dolgemu mučeniškemu sprevodu naš največji in najzaslužnejši narodni trpin g. kraljevi pokrajinski namestnik Ivan Hribar!

Izdao te spomenice omogočimo na ta način, da zbere konsorcij od vsakega slovenskega narodnega oreganjca 10 večkratnih prispevkov gotovo vsoto, ki bo potrebna za knjigo. Zbere pa tudi vse podatke, ki se natisnejo v nji po okrajih in občinah. Da bi ne bila spomenica preveč enostavna in da bi bila bolj zanimiva, naj bi se uvrstili med posamezne skupine primerne članki in pesmi. Naši narodni učitelji okrog po deželi bi nam gotovo radi šli na roko ter nam preskrbeli podatke živih in mrtvih trinov iz svojih okolišev. Za mrtvega mučenca bi prešli spominke knjigo njegovi sorodniki in bi brezdvomno tudi radi žrtvovali zanj določeno denarno vsoto.

Omogočiti izdajo take knjige pa nas sili kulturna dolžnost napram sebi, svojim sorodniškim potomcem in svojemu narodu. Dobili bi ž njo za pobijanje sovražnega svetovnega obrekovanja važen zgodovinski dokaz, da so tudi njegovi sinovi in hčere hrepenele iz sužnosti po svobodi ter se z vsemi razpoložljivimi duševnimi in telesnimi močmi že borile zanj, preden jih je osvobodila svetovna vojna.

Bratje in sestre, veliko število nas je! Dvignimo se pogumno z združenimi močmi na važno kulturno delo in izdajmo omenjeno spominke knjigo! Težki so sedanjí časi, ali če se resno in s svojo nedanjo odločnostjo vsi lotimo tega dela, ga bomo tudi uspešno dovršili. Priprani bodimo, da bo vsak rad žrtvoval za svojo zgodovinsko spominke knjigo določeni prispevek vsaj v teku enega leta v več obrokih, kdor bi ne mogel vsega naenkrat plačati. Ako na imamo enkrat potrební denar skupaj, bo vse drugo lahko delo.

Iz »Našega Glasa«.

Iz Jugoslavije.

— Učiteljsku! Na brzojavke okraj. učit. društev iz Slovenije je minister prosvete g. S. Pribečević pozval zastopnike učiteljskega iz pokrajin v Gl. Prosv. Svet, da sodelujejo pri izdelavi načrta šol. zak. za osnovne šole. Zadnja Narodna Prosveta poroča, da je na zadnjo sejo Gl. Pr. Sv. prišel minister prosvete, ki si je od našega delegata, okr. šol. nadz. P. Fleréta, pustil poročati o našem stališču, nakar mu je isti podal pismeni memorandum naših načelnih zahtev glede zakona. Minister prosvete je odredil, da se preide po dovršitvi sedanjega dela do drugega čitanja zakona, katerim sejam hoče tudi sam pristopovati in ob kateri priliki se hoče upoštevati zahteve slovenskega učiteljskega in jih umestiti v načrt zakona. — Z ozirom na ta dejstva opozarjamo okrajna društva, da opuste nadaljno brzojavno posredovanje pri ministrstvu v tem oziru.

— Naši stari »prijatelji« se zopet oglašajo v »Našem Glasu«. V zadnji številki eden istih sledeče: »Do leta 1920. je en okrajni šolski nadzornik nadzoroval vse šole dveh političnih okrajev in poleg tega tudi sam opravljal vsa administrativna dela, kar je bilo v istini preveč za okrajnega šolskega nadzornika. Od leta 1920. pa ima vsak politični okraj svojega okrajnega šolskega nadzornika in vsak šolski nadzornik še eno (ali celo dve) pisarniške moči. A kar je najlepše, je to, da so te pisarniške moči učitelji ali učiteljice, tedaj zelo drage moči. Ali imamo res preveč učiteljskih moči, da ne vemo, kam z njimi in ali ne bi tega dela lahko opravila kakšna oficijantka, ki je mnogo cenejša, kakor učitelj ali učiteljica? To bi bilo tudi na korist šolam. Kaj pa je v revizijo uradništva, o kateri se je toliko govorilo in pisalo? Ni je in ni je. Zelo bi bila potrebna. Proč, kar je nepotrebne, a one, ki ostanejo, boljše plačati, od njih pa z vso strogostjo zahtevati, da delajo in vrše svoj posel vestno in natančno. Ker se nam bodo oblihljeni noviški izplačali šele po izvršitvi redukcije uradništva, naj se merodajni faktorji pobrigajo, da se ta čim prej izvede, ker uradništvo že komaj čaka na izplačilo noviškega.« — Gotovo g. S. nima niti pojma o delu in nalogi šolskih nadzornikov, ker sicer se ne bi zalegal v nje. Mi istotako težko čakamo na doklade, a nam niti na misel ne pride, da bi se spuščali v tako neokusna raziskovanja, kakor jih opravlja g. S., ker sicer bo kmalu izzvenelo že tako, da je učiteljsko krivo, če se niso izplačane doklade. — Naloga okr. nadzornikov je, biti pedagoški-didaktički voditelj učiteljskega, za kar pa mora biti nadzornik v vednem kontaktu z učiteljskim. Nadzorniki niso torej administrativni uradniki — kakor si jih predstavlja g. S. — in inšpekcija svojih 60 šol, oz. 180—240 razredov v raznih krajih ni nikakršna sinekura — kakor si jo predstavlja g. S. — ampak težko in odgovorno delo, poleg ogromnih opravil, ki naj jih tudi točno opravi. Že iz tega je razvidno, da preostaja dobremu nadzorniku za administrativne posle le toliko časa, da poda glavne misli in navodila za rešitev posameznih aktov, ki jih potem reši le dober konceptni uradnik in strokovnjak, ki pozna zakone in ustroj šolstva. In to je lahko le učitelj, ne pa oficijantka, za katero bi moral vedno stati nadzornik. Prideljeni so pa nadzornikom za to delo le učitelji, ki so za delo v šoli radi obolelosti v službi nesposobni, a za delo v uradu še vedno sposobni in bi iz zdravstvenih ozirov sicer morali na dopust ali pa v pokoj. Ne vemo torej, kaj je bolj pametno, plačati oficijantke in imeti pri tem pomanjkljivo administracijo in še posebej plačati dopuste ali pokojnino tem učiteljem, ali jih zaposliti v pisarni ter s

tem omogočiti dobro in točno administracijo? G. S. — snemite črna očala in pogledajte nas enkrat pri delu brez polbarvanih očal in predsodkov in videli boste, da večini učiteljskega ni začelo in konec le plača vseh zborovanj, ampak da tudi izven šole in uradnih ur učiteljsko — na zborovanjih, sejah in drugje — povsod in povsod sodeluje pri narodno prosvetnem delu, in da so dobri nadzorniki in njim prideljeni učitelji tudi v njihovi sredini pri izvenuradnem delu. — Torej se lahko smatra učiteljsko za dobro obrestujoč kapital za državo.

— Kaj bo ukrenil višji šolski svet in vlada? »Domovina« poroča v 6. številki dne 10. febr. 1922. sledeče: Ljubljanska okolica. Na Svečnico sem bil slučajno pri prvi maši v Vodicah. Med čitanjem pastirskega lista je v Ljubljani dobro znani župnik Peter Janc vernikom pripovedoval, da se je ravno pred par dnevi nekje na Štajerskem pripetil žalosten slučaj, in sicer na ta način, da je nek učitelj peljal šolsko deco na prosto in tam pred nekim znamenjem v prisotnosti dece Boga zasramoval in preklinjal. Župnik Janc je dejal, da bo dotični učitelj za svoje dejanje še pohvaljen ali povzidan. Naše mnenje je, da je dolžnost višjega šolskega sveta, pozvati župnika Janca, da navede ime in kraj dotičnega učitelja ter uvedi disciplinarno preiskavo proti učitelju, če je zagrešil kako protizakonito dejanje. Če pa župnik Janc ne more navesti imena in kraja, potem je pa sveta dolžnost oblasti, da izroči zadevo vladi in državnemu pravdniku, da v smislu ustave postopa proti župniku Jancu, ki pavšalno krade čast celemu stanu državnega uradništva in ščuva proti njemu. Zadevo bomo vsekakor zasledovali, kaj ukrene oblast.

— Predstojeci slučaj je jasen zgled sistematične gonje proti učiteljskemu stanu, ki se vrši s pavšalnim blatenjem proti učiteljsku po deželi. Priznati moramo in obžalovati, da oblast v takih slučajih ni storila ničesar v obrambo ugleda učiteljskega stanu, ki pa je prvi pogoj uspešnega prosvetnega dela, ki ga naj vrši učiteljsko.

— Kaj poreče vlada k temu? Neverjetno, kako strupeno bijejo boj proti naprednemu učiteljsku občinski odbori litjskega in višnjekorskega sodnega okraja. Župani in svetovalci obeh okrajev so bili poklicani, da sestavijo proračun za okrajno blagajno. Trebalo je postaviti tudi vsoto za okrajno učiteljsko konferenco. Pri tej točki je nastal ogenj v strehi. Kot pristni Šusteršičijanci so odbili kratkomalo vsak znesek za konferenco, češ. Ja je ni treba. Ako centralna vlada drugače ne ukrene, bo okraj brez uradne konference. Ali je v svobodni Jugoslaviji res dovoljeno, da se postava, ki jasno ukazuje vsakoletno konferenco, kratkomalo tenta z nogami?

— »Narodna Prosveta« poroča: Ker je nemogoče, da bi za 20.000 učiteljskih moči v Jugoslaviji mogla podeljevati mesta ena sama komisija v ministrstvu, zato je Glavni Prosvetni Svet sklenil, da se morajo obrazovati tudi oblastne komisije in da stopi v to oblastno (pokrajinsko) komisijo tudi po en učitelj iz vsakega nadzorovalnega okraja, ki ga izvoli za tri leta okrajna učiteljska konferenca s tajno in neposredno volitvijo. — Glavni Prosvetni Svet je odobril tudi centralno namestitveno komisijo, ki naj opravlja kontrolo nad delom oblastnih komisij. Vsled tega je Gl. Prosv. S. vnesel v načrt zakona tudi uredb, po kateri morajo oblastne komisije razen predlaganih kandidatov, poslati tudi imena in podatke ostalih prosilcev. — Dalje se je tudi sklenilo, da se minister postavlja centralne komisije iz ministerijalnih uradnikov, ampak to komisijo izvoli Glavni Prosvetni Svet. — Po Radojevičevim načrtu bi prišlo v mesta samo starejše učiteljske, kar pa bi škodovalo šolstvu, zato je Gl. Pr. S. sklenil uvesti v zakon sledečo odredbo: v mesta, v katerih je vseučilišče, se namešča ena petina učiteljskega izključno z ozirom na kvalifikacijo, označeno v točki 1. in 2. čl. 134. (142.) brez oziroma na druge pogoje, ki jih predpisuje zakon. — Na štiri petine ostalih razpisanih mest pa pridejo v obzir tudi družinske potrebe, službena leta itd. — Popravila se je tudi odredba, po kateri sme učiteljsko prositi za stalno mesto šele po 6 letnem službovanju v toliko, da sme prositi že po 3 letnem službovanju.

— »Narodna Prosveta« števil. 11. pri naša sledeče zanimive razprave: »Zahteve slovenskega učiteljskega« od glavnega urednika »N. P.« Milutina Stankovića. — Minister Prosvete v Gl. Prosv. Svetu. — Načelno stališče slov. učiteljskega (3 del) od P. Fleréta. — Razprava nač. šol. zak. v Gl. Prosv. Svetu v seji 28. januarja t. l. in izpremembe. — Vprašanje učit. izobrazbe v Avstriji. — Odhod